

811.135.1'367.332.7

Z 62

UNIVERSITATEA DE STAT
„BOGDAN PETRICEICU HASDEU”
DIN CAHUL

ELENA ZGÂRCIBABĂ-BOGDAN

*Problema predicatului verbal
compus cu semiauxiliare modale
în limba română actuală*

Monografie

Chișinău
2009

UNIVERSITATEA DE STAT
„BOGDAN PETRICEICU HĂSDEU” DIN CAHUL

ELENA ZGÂRCIBABĂ -BOGDAN

**PROBLEMA PREDICATULUI VERBAL COMPUS
CU SEMIAUXILIARE MODALE ÎN
LIMBA ROMÂNĂ ACTUALĂ**

Monografie

CHIȘINĂU – 2009
CEP USM

CZU 811.135.1'367.332.7

Z 59

Coordonator științific: Anatol CIOBANU, doctor habilitat în
filologie, profesor universitar, membru
corespondent al AȘM

Recenzenți: Ion EȚCU, doctor habilitat în filologie,
profesor universitar

Claudia CEMÂRTAN, doctor în filologie,
conferențiar universitar

Lucrarea a fost recomandată pentru editare de Comisia
metodico-științifică a Universității de Stat „B.P.Hasdeu” din
Cahul (Proces-verbal nr. 3 din 7.05.2009)

Monografia a fost aprobată spre publicare de către Senatul
Universității de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul
(Proces-verbal nr. 12 din 21.05.2009)

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Zgârcibabă-Bogdan, Elena

Problema predicatului verbal compus cu semiauxiliare modale în limba română
actuală / Elena Zgârcibabă-Bogdan ; Univ. de Stat "B. P. Hasdeu" din Cahul. – Chișinău :
CEP USM, 2009. – 230 p.

Bibliogr la sfârșitul temelor. – 200 ex.

ISBN 978-9975-914-10-9

- 1. *Limba română – Predicat verbal compus cu semiauxiliare modale.*

811.135.1'367.332.7

ISBN 978-9975-914-10-9

© Elena Zgârcibabă-Bogdan,
2009

Dedic această monografie
copiilor mei, **Mihaela și Toma**

Calitățile demne de menționat ale prezentei monografii sunt logica expunerii, corectitudinea exprimării, menținerea neabătută a discuției în cadrul stilului științific al limbii literare, cunoașterea subtilă a limbii demonstrate în alegerea și interpretarea exemplelor, bogăția surselor bibliografice folosite, inclusiv a celor autohtone.

Cele menționate îmi dau tot dreptul să afirm că autoarea a efectuat o sinteză meticuloasă, obiectivă, precedată de o analiză la fel de amănunțită și pertinentă, a opiniilor referitoare la PVC cu sens modal, această sinteză servindu-i ulterior la identificarea particularităților semantice și sintagmatice ale unui număr impunător de verbe românești care vor forma clasa verbelor modale.

Ion EȚCU,
doctor habilitat în filologie,
profesor universitar

Lucrarea reprezintă un studiu valoros ca problemă și ca realizare, bine conceput și riguros structurat, elaborat într-un limbaj academic de bună calitate, cu un stil elevat și accesibil lecturii, oferind rezultate și concluzii prețioase pentru știința limbii atât prin contribuția pe care o aduce la soluționarea unor probleme de o actualitate recunoscută, cât și prin provocarea la noi discuții și cercetări a unor fenomene de limbă atât de interesante.

Claudia CEMÂRTAN,
doctor în filologie,
conferențiar universitar

Introducere

Predicatul, prin calitatea sa de component esențial și indispensabil al unei comunicări finite, inteligibile, este recunoscut ca element fundamental al raportării la realitatea obiectivă, constituind însăși „facultatea de a comunica” [S.Stati, 165, p. 195]*. El capătă autonomie în comunicare și se instituie într-un *predicat al enunțării* prin ancorare spațio-temporală, primind informație modală asigurată de morfemele predicativității [GALR, 91, p. 241].

Clasificările predicatului în limba română constituie o problemă controversată și lucrarea de față este o încercare de a promova existența *predicativului verbal compus cu semiauxiliare modale*, subiect discutat viu și în contradictoriu în literatura de specialitate mai bine de jumătate de secol.

E. Coșeriu afirmă că „lucrul cel mai greu cu care avem de-a face în știință e să încercăm să spunem lucrurile așa cum sunt” și „a spune lucrurile cum sunt într-o știință umană înseamnă a spune lucrurile așa cum le spune vorbitorul în intuiția lui de vorbitor” [E.Coșeriu, 51, p. 15].

Raționamentele coșeriene ne permit a susține că fenomenul modalității, care e parte componentă a procesului de comunicare, presupune prezența în discurs a intuiției vorbitorului și denotă, prin aceasta, informații despre personalitatea sa, nivelul său cultural, gradul de subiectivitate care se rezumă la comportamentul său verbal.

Ca element central al unităților comunicative, grupul predicativ, în cea mai mare măsură, relevă și întrunește toate mijloacele de redare a modalității (gramaticală, lexicală, lexico-gramaticală și prozodică) [GALR, 91, p. 674]. Flexibilitatea mijloacelor de construcție, privită ca însușire a limbii de a preconiza expresivitate, claritate, varietate stilistică, vorbește despre evoluția limbii române, marcată de un registru polifuncțional al posibilităților de exprimare sintactică.

* I cifră indică numărul de rând din bibliografie, a II-a – numărul paginii.

Formele verbale perifrastice, proprii limbii noastre, sunt concepute ca moștenire din latină [ELR, 196, p. 427] și vin să pună în valoare resursele interne ale limbii în sensul funcționării ei ca instrument de comunicare, actualizând trăsăturile semantice, morfologice și sintactice ale verbului, privit ca element indispensabil al discursului.

Structurile morfosintactice complexe (*pot lucra, trebuie să vin, are de citit* ș. a.), alcătuite dintr-un semiauxiliar modal și un verb de bază, au servit ca motiv de discuție în privința funcției sintactice pe care o realizează, fiind apreciate diferit: ca *predicate verbale compuse* sau ca unități independente din punct de vedere funcțional.

Semiauxiliarele modale sau, mai recent, *verbe modale / modalizatori verbali / operatori modali* [GALR, 91, p. 674] constituie mijloace de marcare a atitudinii subiective a locutorului față de realitatea descrisă prin limbaj. Ele prezintă particularități gramaticale specifice prin pierderea independenței funcționale drept consecință a atenuării unor caracteristici categoriale, fapt care a condus și la mutații pragmatice: vorbitorul poate privi realizarea unei acțiuni ca posibilă, necesară, dorită, permisă, aparentă, își poate asuma o obligație, poate reda capacitatea sau intenția realizării acțiunii.

Particularitățile sintactice ale acestor verbe au generat discuții contradictorii, problema rămânând încă în actualitate prin complexitatea ei și prin maniera de a interpreta faptele de limbă. Izvorul controverselor ține de aprecierea funcționalității lor ca mijloace lexicale sau lexico-gramaticale de redare a modalității. Nu este stabilit un inventar precis al acestor verbe, numărul lor variind de la un cercetător la altul.

Lucrarea își propune să ia în discuție problema predicatului, ce ține, mai ales, de natura verbelor semiauxiliare, ca elemente componente ale predicatului verbal compus, al cărui statut nu are credibilitate și continuă să suscite discuții.

Deși în domeniul cercetărilor referitoare la tratamentul sintactic al verbelor în cauză s-au publicat mai multe lucrări [cf. V. Guțu Romalo, Gh. Nedioglu, A. Ciobanu, C. Săteanu,

Șt. Hazy, C. Dimitriu, D. Irimia ș. a.], subiectul rămâne deschis grație comportamentului gramatical eterogen al verbelor modale.

În studiul de față se efectuează o sinteză a informației acumulate la tema respectivă cu dorința de a evidenția particularitățile morfosintactice, distribuționale și semantice ale semiauxiliarelor modale ca elemente componente ale PVC cu sens modal, precum și de a face o inventariere a verbelor din limba română actuală ce denotă trăsături de semiauxiliar modal / semiauxiliar modal contextual.

CUPRINS

Introducere.....	5
Capitolul I. Statutul predicatului verbal compus (PVC) cu semiauxiliare modale în limba română actuală.....	8
1.1. Opinii controversate referitoare la predicatul verbal compus.....	8
1.2. Considerente privind cercetarea semiauxiliarelor modale.....	32
1.3. Particularități morfosintactice ale semiauxiliarelor modale.....	48
1.4. Proprietăți distributive ale verbelor semiauxiliare modale.....	63
1.5. Categoria modalității.....	73
Capitolul II. Predicatul verbal compus cu semiauxiliare modale propriu-zise și contextuale.....	81
2.1. Microcâmpul semantico-funcțional al posibilității..	81
2.2. Microcâmpul semantico-funcțional al necesității...	100
2.3. Microcâmpul semantico-funcțional al dorinței.....	127
2.4. Microcâmpul semantico-funcțional al aparenței.....	155
2.5. Microcâmpul semantico-funcțional al obligației.....	162
2.6. Microcâmpul semantico-funcțional al capacității...	166
2.7. Microcâmpul semantico-funcțional al deciziei.....	174
Concluzii.....	182
Bibliografie.....	186
Surse.....	202
Adnotări.....	206
Sigle și abrevieri.....	211
Anexe.....	212
Indice de nume	225